

Høringsuttalelse

til

NOU 2012: 2

Utenfor og innenfor
(Europautredningen)

fra

Troms Nei til EU

Innledning

I denne høringsuttalelsen fra Troms Nei til EU til NOU 2012:2 Utenfor og innenfor, blir NOUen omtalt som Europautredningen. Vi vil i det følgende komme med kommentarer til og synspunkter på en del utvalgte kapitler i Europautredningen. Bare i mindre grad tar vi direkte til motmæle mot konkret innhold i utredningen. I de tilfellene dette skjer, er det som regel i forbindelse med dissenser der vi støtter mindretallets synspunkter.

Europautredningen har etter vårt syn i for liten grad et distriktperspektiv. Vi har derfor særlig lagt vekt på virkningen av Norges avtaler med EU for distrikts-Norge generelt og Nord-Norge spesielt. EØS-avtalen er i denne sammenheng desidert viktigst. Men som vi viser under kapittel 22 Grensekontroll, politisamarbeid og innvandring, spiller også Schengen-avtalen en viktig rolle i nord. Dette gjelder ikke bare i forholdet til grensen mot Russland, men også når det gjelder en tydelig suverenitetshåndhevelse på Svalbard.

Kapitel 16 Arbeidsliv

Det som kjennetegner norsk arbeidsliv til forskjell fra de fleste andre land, er høy organisasjonsgrad med sterke og ansvarlige arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjoner. Ansvarligheten har også gjort at staten har vært tilbakeholdende med detaljregulering av arbeidslivet. Arbeidsmiljøloven har dannet et rammeverk som partene i arbeidslivet har måttet forholde seg til. Ut over dette har det vært opp til partene gjennom tariffordningene å fastsette arbeidslivets regler.

Samtidig som staten har vært tilbakeholdende i regelutforming, har trepartssamarbeidet mellom arbeidsgiver- og arbeidstakerorganisasjonene og staten bidratt til å løse vanskelige floker, redusert arbeidskonflikter og sikre en bærekraftig lønns- og kostnadsvekst i landet. I tillegg har gode offentlige støtte- og omskoleringsordninger til arbeidsledige gjort at omstillinger i norsk næringsliv har gått lettere enn i mange andre land.

En stor norsk skipsfartsnæring fra gammelt av gjorde at vi også hadde en stor skipsbyggingsindustri. Denne kompetansen ble tatt med inn i oljenæringen, og i dag er Norge verdensledende når det gjelder teknologi for offshore oljeutvinning. Framveksten av oljenæringen skapte også i seg selv mange arbeidsplasser.

Viktigere var nok likevel de store inntektene som staten fikk fra oljeutvinningen. Selv med bruk av handlingsregelen, har dette muliggjort en kraftig utbygging av offentlig sektor. Dette er etter vårt syn de viktigste driverne for den utviklingen vi har sett i Norge siden starten av oljealderen.

At denne utviklingen i tid langt på vei har falt sammen med den perioden vi har hatt EØS-avtalen, er ikke noe bevis for en årsakssammenheng. Selv om noe av veksten i norsk økonomi utvilsomt skyldes vår tilknytning til EU, blir det ganske spesielt å si at dette skyldes EØS-avtalen all den stund Norge hadde full tollfrihet på industriprodukter, og bare marginalt dårligere vilkår for eksport av fisk, i henhold til handelsavtalen med EF av 1973.

Europautredningen peker på at arbeidsinnvandringen fra de nye EU-landene har bidratt til vekst i Norge. Dette er utvilsomt rett, men åpning for arbeidsinnvandring kunne Norge ha gjort uten tilknytning til EUs regler for fri flyt av arbeidskraft.

Arbeidsinnvandringen har imidlertid ført til sosial dumping, noe som igjen har nødvendiggjort allmenngjøring av tariffavtaler i de mest utsatte sektorene. Dette er tiltak som fagbevegelsen har gått inn for, både av hensyn til arbeidsinnvandrerne og av hensyn til lønnsutviklingen i disse sektorene. Det negative med slike ordninger er imidlertid at mange ikke ser noen vits i å være fagorganisert når de kan få samme vilkår uansett. Dermed risikerer vi at fagorganiseringsgraden går ned, og den suksessfulle norske modellen for arbeidslivet som er beskrevet innledningsvis i kapitlet, forvitrer.

Men det finnes også mer direkte trusler mot de fagorganiserte og deres organisasjoner. Fra desember 2007 til juni 2008 avsa daværende EF-domstolen (nå EU-domstolen) fire dommer som hver på sin måte har svekket fagbevegelsens posisjon og maktmidler.¹

¹ <http://www.frifagbevegelse.no/arbeidslivet/article4725826.ece>

- *Viking Line-dommen* innebærer forbud mot faglige aksjoner når virksomhet flagges ut til et land med lavere lønninger.
- *Laval-dommen* innebærer forbud mot å kreve at et firma som utfører oppdrag i et annet EU-land skal følge vertslandets tariff.
- *Rüffert-dommen* fastslår at det er forbudt å kreve tarifflønn ved offentlige byggeoppdrag.
- *Luxemburg-dommen* fastslår at det er forbudt å ha lover som gir utenlandske arbeidstakere samme rettigheter som innenlandske.

Laval-dommen har alt fått konsekvenser i en sak som ni verft, Norsk Industri og NHO reiste mot staten. Arbeidsgiverne mente at allmenngjøringen av verkstedoverenskomsten fra 2008 strider mot EU-retten. EFTA-domstolen sier i sin avgjørelse at utstasjoneringdirektivet ikke tillater å allmenngjøre bestemmelser om betaling til reise, kost og losji ”med mindre dette kan rettferdiggjøres på grunnlag av bestemmelser om offentlig orden”. Flere steder i dommen er det henvist til Laval-dommen, som dermed skaper presedens også for norsk arbeidsrett.²

I tillegg har EU innført tjenstedirektivet, som også Norge har godtatt. Hensikten med dette direktivet er å øke konkurransen om tjenesteytingen på tvers av grensene i EU og EØS. Innenfor tjenstesektoren er lønns- og arbeidsvilkårene for de ansatte som regel den største kostnadsposten. Konkurransen vil derfor i større grad enn i andre sektorer dreie seg om press på lønns- og arbeidsvilkårene for de ansatte.

Tjenesteytingen innenfor helsesektoren ble tatt ut for å få tjenstedirektivet vedtatt. Nå er imidlertid et eget direktiv om pasientrettigheter vedtatt i EU. Dette vil bli kommentert nærmere under kapittel 17.

² <http://www.frifagbevegelse.no/arbeidslivet/article5894578.ece>

Kapittel 17 Velferd og helse

For di EØS-avtalen innebar at Norge måtte avgi suverenitet til EU, måtte avtalen godkjennes av Stortinget med ¾ flertall i henhold til Grunnlovens § 93. Regjeringen Brundtland måtte derfor få Kristelig Folkeparti (KrF) til å stemme for avtalen. For KrF var det noen kjernesaker som måtte på plass før de kunne stemme for. Her skal nevnet Vinmonopolets stilling og forbudet mot fjernsynsreklame for alkohol. Begge hadde en helsepolitisk begrunnelse. Brundtland-regjeringen forsikret i 1992 Stortinget om at Vinmonopolet skulle bestå. Dette ble godtatt av KrF til tross for følgende advarsel fra professor dr. juris Torstein Eckhoff:

”Vinmonopolet har regjeringen trodd at vi kan beholde fordi den har bygget på opplysninger som vi fikk fra EF under medlemskapsforhandlingene i 1971 da regelen ble tolket mindre strengt enn den senere er blitt. Sett på bakgrunn av nyere EF-praksis må vi regne med at eneretten til import og engrossalg, og antagelig også eneretten til detaljsalg av vin og brennevin må oppheves.”³

Allerede i desember 1994 fastslo ESA⁴ at Vinmonopolets enerett til import, eksport og engrossalg av alkoholvarer var i strid med EØS-avtalens frihandelsregler. Den norske regjeringen ga etter, og fra 1. januar 1996 var det slutt på tre av Vinmonopolets fire enerettsområder. Som en følge av at det svenske Systembolaget mistet eneretten til detaljsalg etter en avgjørelse i EF-domstolen, falt også Vinmonopolets detaljmonopol i 2008. Så lite var Gro Harlem Brundtlands forsikringer verdt.

Forbudet mot alkoholreklame var den andre viktige saken for KrF. Norge har hatt et generelt forbud mot slik reklame. Dette var ikke noe problem så lenge fjernsynsprogrammene ble sendt fra Norge. Forbudet har også vært håndhevet når det gjelder sendinger fra utlandet. Gjennom et nytt EU-direktiv om audiovisuelle tjenester, fikk EU en brekkstang for å få slutt på denne begrensningen på denne frie flyten av reklame. Norge prøvde i det lengste å få beholde unntaket fra alkoholreklame, men møtte ingen forståelse i Brussel slik det framgår av artikkelen nedenfor.

”Regjeringen møter ingen forståelse i EU for å opprettholde forbudet mot alkoholreklame sendt fra utlandet. Kommisjonen gir Norge klar beskjed om at et fortsatt unntak er uaktuelt. Jeg er svært skuffet over den harde og avvisende holdningen fra EU, sier statssekretær Erik Lahnstein til NTB. Men statssekretæren i Utenriksdepartementet møtte ingen forståelse fra EU-siden. Det var en veldig tydelig tilbakemelding fra Kommisjonen om at deres prinsipielle standpunktet står fast. De mener Norge må innføre EU-direktivet om audiovisuelle tjenester, sier Lahnstein etter møtet med Anthony Whelan, kabinetsjef til kommissær for Digital Agenda, Neelie Kroes. EU-direktivet om audiovisuelle tjenester innebærer blant annet at alkoholreklame kan vises på TV i Norge dersom sendingene kommer fra et annet land.

EU-kommisjonen sier de ikke kan forsvare overfor EU-land å gi Norge særbehandling, sier Lahnstein. Han er overrasket over at det skal være så vanskelig for Norge å forlenge unntaket som gjennomføres i dag. Lahnstein mener også at det er et stort paradoks at Norge blir bedt om å avskaffe forbudet, samtidig som det et stigende engasjement i Europa for folkehelse. Regjeringen har i det lengste håpet at den dokumenterte sammenhengen mellom folkehelse og forbud mot alkoholreklame skulle overbevise EU-kommisjonen om å la ordningen fortsette. EU er ikke villig til å kommentere og diskutere at alkoholreklame kan være helseskadelig. Kommisjonen fremholder kun det prinsipielle om at det må være like regler i det indre markedet, sier Lahnstein.”⁵

³ Torstein Eckhoff: EØS-avtalen. Utgitt av Nei til EF i januar 1992

⁴ EFTA Surveillance Authority (ESA) har som oppgave å påse at EFTA-statene Norge, Island og Lichtenstein overholder sine forpliktelser i henhold til EØS-avtalen.

⁵ <http://www.abcnyheter.no/nyheter/helse/110315/eu-norge-ma-avskaffe-alkoholreklameforbud>

14. februar i år informerte utenriksminister Støre Stortinget om at Norge vil godta direktivet om audiovisuelle tjenester⁶, men at reklameforbudet skal bestå. Det er dermed bare et tidsspørsmål før vi har alkoholreklame på norske fjernsynsskjermer. I neste omgang kan så reklamefjernsyn som sender fra Norge og norske alkoholprodusenter klage til ESA på forskjellsbehandlingen, og resultatet i ESA og eventuelt i EFTA-domstolen er ikke vanskelig å gjette seg til.

Det spesielle med disse to sakene er at de ikke bare har en helsepolitisk dimensjon. Hadde KrF før EØS-avtalen ble godkjent i Stortinget stolt mer på den juridiske ekspertisen enn på Gro Harlem Brundtland, hadde vi i dag ikke hatt noen EØS-avtale.

Pasientrettighetsdirektivet, som fortsatt ikke er vedtatt i Norge, blir av Europautredningen hovedsakelig framstilt som uproblematisk. At man kan få behandling i utlandet for plager som ikke prioriteres i norsk helsevesen, blir pekt på som positivt. De negative sidene ved direktivet blir derimot ikke vektlagt.

I 2004 fremmet EU-kommisjonen forslag om et vidtfavnende tjenstedirektiv. Direktivet ble kalt Bolkenstein-direktivet⁷ etter den daværende kommissæren for det indre markedet og tjenestesektoren, Frits Bolkenstein. Det ble imidlertid så mye motstand at flere sektorer ble tatt ut, deriblant helsesektoren. At direktivet for denne sektoren nå kalles pasientrettighetsdirektivet, er mer et retorisk grep enn endring av det opprinnelige formålet – å øke konkurransen om tjenesteytingen på tvers av grensene i EU og EØS.

Med pasientrettighetsdirektivet er helse blitt en handelsvare. Dette skaper ulikheter mellom dem som har språkkunnskaper og ressurser til å orientere seg i helsemarkedet og dem som ikke har det. Selv om pengene skal følge pasienten, skjer dette i ettertid, og det er langt fra alle gitt å legge ut store beløp som de senere får refundert. Med fri flyt av pasienter, blir også budsjettering og bemanning ved norske sykehus enda vanskeligere enn det er i dag.

I Sør-Europa er multiresistente gule stafylokokker utbredt, og det fryktes at disse bakteriene skal spre seg i norske sykehus.⁸ Økt pasientmigrasjon, slik pasientrettighetsdirektivet legger opp til, vil føre til et økt smittepress.

I EU-land med mye lavere levestandard enn vår, er det frykt for at spesialister innenfor helsetjenesten forsvinner til private klinikker som spesialiserer seg på å behandle utlendinger, noe som gir mye større profitt enn å behandle landets egne borgere. Dermed risikerer disse landene at de ikke kan tilby sin egen befolkning et tilfredsstillende helsevesen.

Norge har hatt en ordning der tjenestested for turnusleger ble avgjort ved loddtrekning. Dette gjorde ikke bare at vi fikk en god fordeling av turnuslegene utover landet, men var også en rekrutteringsarena for leger i distriktene. Men som en følge av EØS-avtalen hadde leger fra hele EU/EØS-området de samme rettighetene til turnustjeneste i Norge. Etter hvert som dette ble kjent ved utdanningsstedene nedover i Europa, var det mange som ønsket å benytte seg av denne retten. Dermed brøt det norske turnussystemet sammen.

⁶ <http://www.abcnyheter.no/nyheter/2012/02/14/regjeringen-vil-innfoere-eus-omstridte-tv-direktiv>

⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Bolkestein_Directive

⁸ <http://pub.nettavisen.no/nettavisen/innenriks/article341585.ece>

Helsedirektoratet foreslo i stedet å opprette nybegynnerstillinger som nyutdannede leger kan søke på. Fylkeslegen i Finnmark, Karin Straume, kommenterte denne endringen slik:

”Vi er redd for at det betyr at det blir stående ledige stillinger i Finnmark. Med dagens trekningsordning blir turnusplassene i Finnmark og andre utkantstrøk som regel valgt til slutt, sier Straume til NRKs Dagsnytt 18 torsdag denne uka. Hun er også bekymret for at det vil bli mange søkere til nybegynnerstillingene i sentrale strøk, mens det er fare for at de som kommer til Finnmark og andre utkantstrøk, er de som ikke får jobb noe annet sted. Vi er veldig avhengige av turnuslegene her hos oss, både den tiden de er turnusleger, og ikke minst som rekrutteringspotensiale. Det kommer veldig mange gode leger til Finnmark gjennom turnuslegeordningen. Dette er leger som sier at de aldri ville ha valgt seg hit frivillig, men som i mange tilfeller tar sin første jobb her etter endt turnustjeneste.”⁹

Norsk medisinaldepots importmonopol for legemidler falt også som en følge av EØS-avtalen. Dette har så langt ikke skapt nevneverdige problemer, i hvert fall ikke som er blitt allment kjent. Imidlertid er mangel på legemidler internasjonalt et økende problem.¹⁰ De private firmaene som i dag står for importen, sier dette er myndighetenes problem, og at det er myndighetene som må legge opp beredskapslagre. I så fall hadde det vel vært bedre om vi hadde hatt en enkelt importkanal i offentlig regi?

⁹ <http://www.fylkesmannen.no/fagom.aspx?m=1963&amid=3134346>

¹⁰ <http://www.dagensmedisin.no/blogg/steinar-madsen/legemiddelmangel-til-besvaeligr-og-bekymring/>

Kapittel 18 Distrikts- og regionalpolitikk

Frihandelsavtalen med EF fra 1973 var ikke begrensende for distrikts- og regionalpolitikken i Norge. Dette endret seg da Norge gjennom EØS-avtalen ble underlagt EUs regelverk for slik støtte. EØS-avtalen beskriver dette på følgende måte:

Med de unntak som er fastsatt i denne avtale, skal støtte gitt av EFs medlemsstater eller EFTA-statene eller støtte gitt av statsmidler i enhver form, som fordreier eller truer med å fordreie konkurransen ved å begunstige enkelte foretak eller produksjonen av enkelte varer, være uforenlig med denne avtales funksjon i den utstrekning støtten påvirker samhandelen mellom avtalepartene.¹¹

Det gis visse unntak fra denne hovedregelen, men både kriteriet om unormalt lav levestandard og kriteriet om alvorlig underbeskjeftigelse defineres ut fra hva som er situasjonen i EU, der både de regionale forskjellene er større og arbeidsledigheten høyere enn i Norge. I tillegg kommer at de prosedyrene som må følges for å få ESAs godkjenning av et støttetiltak både er tid- og kostnadskrevende. Selv om artikkelen omhandler samhandelen mellom avtalepartene, slår ESA også ned på konkurransevridning som bare gjelder interne norske forhold.

EUs regelverk setter rigide rammer for hvordan statsstøtte kan brukes for å oppnå politiske mål. Selv tiltak som støtte til frivillig sektor eller kompensasjon for distriktsulemper kommer lett i konflikt med EUs konkurranseregler. Dette fører oss bort fra politikkestyrte og til regelstyrte lokalsamfunn. Ikke så rart da at få ønsker å engasjere seg i politisk arbeid.

Den differensierte arbeidsgiveravgiften har trolig vært det viktigste stridsspørsmålet mellom EU og Norge siden EØS-avtalen ble inngått. Dette er ikke så rart, siden denne ordningen er det viktigste distriktpolitiske virkemiddelet her til lands. Etter at ESA i 2002 påla Norge å avvike den differensierte arbeidsgiveravgiften, ble det lagt ned et stort arbeid for å finne en løsning som ESA kunne godta.

Med noe reduksjon av ordningens omfang, ble den akseptert av ESA og satt i kraft fra 1. januar 2007. Men godkjenningen gjelder bare ut 2013,¹² så det er fortsatt usikkerhet knyttet til om ordningen vil bestå. Dette viser hvordan EØS-avtalen skaper usikkerhet for distriktsnæringslivet, stikk i strid med påstanden om at det er EØS som sikrer næringslivet stabile rammebetingelser.

Europautredningen hevder at reglene for offentlige anskaffelser har ført til besparelser. Kanskje det, men da bør det også problematiseres at utlysning, utvelgelse blant tilbyderne og kontroll fører til et stort byråkrati. EU-kommisjonen har kartlagt hva det koster å legge offentlige oppdrag ut på anbud. Undersøkelsen viser at Norge ligger helt i kostnadstoppen med 16 milliarder kroner i året.¹³

Det byråkratiske systemet det legges opp til, fører også til problemer for små kommuner uten spisskompetanse på EUs anskaffelsesregler. Og lokale vareleverandører som heller ikke behersker dette regelverket, blir ofte utelukket fra konkurransen. I distriktene er ikke sjelden kommunale etater næringslivets største kunder. Når disse gjør sine innkjøp i mer sentrale strøk, bidrar dette til utarming av distriktene.

¹¹ EØS-avtalens artikkel 61.1.

¹² http://www.regjeringen.no/en/dep/krd/tema/regional-_og_distriktpolitikk/virkeomrader-retningslinjer-og-regler/differensiert-arbeidsgiveravgift.html?id=527178

¹³ <http://www.dn.no/forsiden/politikkSamfunn/article2219321.ece>

Delkapittel 19.1 Energi

Eksporten av gass fra Norge var samordnet gjennom Gassforhandlingsutvalget (GFU) der produsentene deltok. Denne organiseringen bidro til effektiv utnyttelse av gassfeltene og til høyere gasspris. Norge mente at GFU var en ordning for ressursforvaltning som ikke hørte inn under EØS-avtalen. Det var en tolkning som EU ikke var enig i.

Hensikten med EUs gassmarkedsdirektiv var å øke konkurransen og styrke gasskjøperne slik at prisen på gass ble presset nedover. Ifølge en beregning referert i Dagens Næringsliv før direktivet ble godkjent, var Olje- og energidepartementet forberedt på et årlig tap opp mot ni milliarder kroner.¹⁴ Etter at Norge i prinsippet hadde godtatt å innføre gassmarkedsdirektivet, presset EU hardt på for å få GFU nedlagt. Norge ble presset fra skanse til skanse slik denne artikkelen i Dagens Næringsliv viser:

"I et brev til Olje- og energidepartementet sier EU-kommisjonen klart at Norge ikke får en overgangsperiode for å innføre gassmarkedsdirektivet. Kilder betegner brevet som uvanlig krast og unyansert. EUs tøffe kjøp for liberalisering kommer på tross av at olje- og energiminister Olav Akselsen har drevet intens lobbyvirksomhet mot EU de siste månedene. Opprinnelig ønsket Norge en overgangsperiode på fem år. Dette ble blankt avvist av EU. I det endelige norske innspillet til EØS-vedtak, som ble sendt for en drøy måned siden, ber Norge om en overgangsperiode på tre år. EU sier nei også til det. EU krever at Norge innfører direktivet så raskt som mulig."¹⁵

EU prøvde også å få til liberalisering av gasseksporten fra Russland. Russerne svarte at Gazprom var deres eksportør, og at dette var den beste løsningen både ut fra de store kostnadene knyttet til transportnettet for gass og ut fra leveringssikkerheten for kjøperne. Oppstrøms ble det dermed ingen endring. Men Gazprom benyttet liberaliseringen i nedstrømsmarkedet til å starte datterselskaper og joint ventures i EU. Liberaliseringen skaffet dermed russerne kontroll over større deler av verdikjeden i gassmarkedet enn før. EØS-avtalen har altså gjort at Norge stiller svakere enn andre gassleverandører i EU-markedet.

Da utviklingen av petroleumsnæringen skjedde i Nordsjøen, hadde vi en petroleumslov der Olje- og energidepartementet kunne bestemme hvor basene for oljevirkosomheten skulle ligge. Denne bestemmelsen var imidlertid i strid med EØS-avtalen som bygger på EUs fri flyt-ideologi. Etter sterkt press fra EØS-avtalens overvåkingsorgan ESA, endret Stortinget like før sommerferien i 2011 Petroleumslovens § 10-2 slik at distriktspolitiske hensyn ikke lenger er grunnlag for å pålegge oljeselskapene et bestemt basevalg.

Det er derfor ikke lenger opp til politikerne å bestemme om oljevirkosomhet utenfor kysten av Nord-Norge skal gi ringvirkninger i landsdelen, men opp til oljeselskapenes økonomiske kalkyler og omdømmemessige valg. Dette er et eksempel på at EØS-avtalen i stadig økende grad griper inn i og begrenser de politiske virkemidlene som har vært så viktige for å skape og opprettholde bosetting og likeverdige tilbud over hele landet.

Hjemfall er en del av de norske konsesjonslovene, og ble innført for å hindre at utenlandsk storkapital fikk kontroll over den norske vannkraften. Denne reguleringen ble innført i Norge i 1909 og skapte stor strid. I 1917 fastsatte Høyesterett ved plenumsdom at hjemfallsretten

¹⁴ Dagens Næringsliv 31.01.01.

¹⁵ <http://www.dn.no/arkiv/article4701.ece>

ikke var grunnlovsstridig. Hjemfallsordningen for vannkraftproduksjon i Norge var en regel om at eierskapet gikk vederlagsfritt tilbake til staten etter 60 år. Denne regelen gjaldt bare for private eiere, mens kommunale og fylkeskommunale eiere ikke hadde noen tilbakeleveringsplikt.

Da Stortinget godkjente EØS-avtalen i 1992, ble det lagt til grunn at hjemfallsretten ikke blir berørt, ettersom eiendomsrettslige spørsmål ligger utenfor EØS-avtalens virkeområde¹⁶. I juni 2007 fastslo EFTA-domstolen likevel at forskjellsbehandling av offentlige og private vannkrafteiere var i strid med EØS-reglene.¹⁷ Dette viser klart hvordan EFTA-domstolen med et pennestrøk kan endre EØS-avtalens innhold på en måte som setter reservasjonsretten ut av spill.

Billig industrikraft har vært grunnlaget for framveksten av den kraftkrevende industrien i Norge. Tilgangen på store mengder billig og ren energi ga oss komparative fordeler sammenlignet med andre land. Imidlertid var de fleste industrikraftkontraktene utløpt i årene fram til 2011. Forlengelse av avtalene oppfattet ESA som ulovlig statsstøtte.

Avtalene ble dermed ikke fornyet, og det oppstod stor usikkerhet om den kraftkrevende industrien hadde noen framtid her i landet. I 2011 ble en statlig garantiordning etablert, som skal legge til rette for at industrien kan forhandle seg til gunstige kraftavtaler i markedet, og som ESA kan godta. Dette er et eksempel på at EØS-avtalen bidrar til utrygghet og ikke, slik det hevdes, trygghet for industriens rammebetingelser.

Liberaliseringen av energimarkedet i EU har skutt fart med den såkalte energimarkedspakken. Et element i dette er etablering av europeiske reguleringsorganer. Dette er en utvikling som kan true nasjonal kontroll og rollen til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). I de tredje elektrisitets- og gassdirektivene understrekes det at regulatoren skal være uavhengig fra alle andre interesser. Dette kan føre til endringer i NVEs struktur og organisasjon.

Dersom NVE fragmenteres slik vi har sett med gamle NSB, vil dette kunne få konsekvenser for flomsituasjonen i deler av landet. Magasinfyllingsgraden brukes i dag ikke bare for å optimalisere elektrisitetsproduksjonen, men også for å kunne være en buffer under flomtopper. Uten dette sideblikket til andre hensyn, risikerer vi at flomskadene øker.

Statnett planlegger å bygge kabler til kontinentet som muliggjør krafteksport og -import i en helt annen størrelsesorden enn i dag. Er kablene først lagt, vil det som en følge av EØS-avtalen være umulig å begrense krafteksporten. Dermed vil strømprisen i Norge bli kontinentets pris minus overføringstapet. En slik prisutvikling vil få store konsekvenser for norske forbrukere og for norsk industri generelt. For den kraftkrevende industrien, som er hjørnesteinsbedrifter i mange lokalsamfunn, kan en slik utvikling bli fatal.

¹⁶ EØS-avtalens artikkel 125 lyder: ”Denne avtale skal ikke på noen måte berøre avtalepartenes regler om eiendomsretten.”

¹⁷ <http://www.kraftnytt.no/default.asp?page=21863&article=41766>

Delkapittel 19.2 Klima og 19.3 Miljø

Både i EU og i Norge har kvotebelegging av utslipp av CO₂ og andre klimagasser blitt sett på som viktig for å redusere utslippet av slike gasser til atmosfæren. I EU delte man ut gratiskvoter i et omfang som sammen med dagens resesjon gjør at kjøp av klimakvoter nå kan gjøres for en slikk og ingen ting. Fordi Norge sluttet seg til EUs kvotesystem i 2008, hjelper det lite at Norge i utgangspunktet var mer restriktiv med utdeling av kvoter, for fra 2013 skal de norske særreglene opphøre, og regelverket lempes på for å harmoniseres med EU.

Dermed må enten eksepsjonelt store og kostbare utslippsreduksjoner tas på områder som ligger utenfor EUs kvotesystem, eller så blir det umulig å nå målene om utslippskutt slik de er formulert i Stortingets klimaforlik.

Den frie vareflyten er ett av EUs grunnprinsipper. Dette har ført til en enorm transport innenfor EU-området. Når man skal vurdere EUs miljøtiltak, må man ikke glemme at mye av dette er avbøtende tiltak for å begrense skadevirkningene av fri flyt-ideologien. Siden Norge er tilknyttet den frie flyten gjennom EØS-avtalen, må det være rett å hevde at dette synspunktet har relevans også hos oss.

I Norge har vi hatt en svært restriktiv holdning til genmodifiserte organismer (GMO). Dette har ulike begrunnelser. Det har vært vanlig å benytte markørgener med antibiotikaresistens for å kontrollere at genmodifiseringen har vært vellykket. Nyere kunnskap om at bakterier kan ”lære” antibiotikaresistens av hverandre har ført til frykt for at slik resistens kan bli spredd via GMO. Et annet ankepunkt mot GMO er at hvis disse organismene får spre seg i naturen, er det en irreversibel prosess.

Genmodifiserte kulturplanter er som regel utviklet av store frø- og kjemiselskaper. Man utvikler planter med terminatorgen¹⁸ eller som er resistente mot selskapets egne kjemiske sprøytemidler. Dette fører til at bøndene må kjøpe nytt såfrø hvert år, og til økt bruk av kjemikalier. Planter kan også modifiseres til å utskille insektgift, noe som kan ha uante virkninger på insektfaunaen.

I tillegg er det gjennomført lite uavhengig forskning på om GMO kan være skadelig som menneskeføde, særlig i et langsiktig perspektiv. Av disse grunnene har det vært enighet i Norge om at landet ut fra føre var-prinsippet skal være GMO-fritt. Denne holdningen er vi ikke alene om. Både områder i land og hele land i EU har erklært seg som GMO-frie soner. EU, som godkjenner stadig nye GMO,¹⁹ har i tur og orden stemplet disse lokale forbudene som ulovlige. Et forsøk nylig fra det danske formannskapet om å la det enkelte land bestemme om dyrking, men ikke om handel, fikk ikke nødvendig flertall.

Selskapene Monsanto (USA) og Bayer CropScience (Tyskland) har søkt om import til Norge av sine genmodifiserte maissorter, henholdsvis NK603 og T25. Saken har vært en varm potet for regjeringen, som frykter EUs reaksjoner om Norge sier nei til importen. Importsøknaden har ligget nesten fire år i Miljøverndepartementet, og den er fortsatt ikke avgjort.²⁰

¹⁸ Et terminatorgen er en spesifikk genetisk sekvens som er satt inn i såfrøets DNA, og som gjør at avlingen blir steril, dvs. spireudyktig.

¹⁹ <http://www.nationen.no/2011/12/27/nyheter/gmo/mais/bomull/genmodifisering/7146729/>

²⁰ <http://www.nationen.no/2012/03/19/landbruk/genmodifisert/mat/gmo/genmodifisering/7321430/>

Delkapittel 20.3 Forskning og høyere utdanning

Forskningen er og må være internasjonal. Ensidig fokus på forskningssamarbeid med EU vil derfor kunne være et hinder for vel så interessant samarbeid med partnere i andre deler av verden. I et intervju med Dagens Næringsliv uttaler fagsjef John Vigrestad i Norsk Industri følgende:

”Bransjeorganisasjonen Norsk Industri mener EUs manglende interesse for prosessindustrien viser at det er behov for forskningssamarbeid også utenfor EU. Men EU sluker stadig mer av de norske forskningsmidlene. Det koster Norge ni milliarder kroner å delta i EUs syvende rammeprogram for forskning, som nylig ble åpnet for søkere. Bare økningen i kontingent neste år utgjør 250-300 millioner kroner, og økningen vil fortsette.

Vi frykter at den økte kontingenten og forpliktelsene overfor EU er i ferd med å kvele den nasjonale satsingen, sier John Vigrestad, som er fagsjef i Norsk Industri. Det må også kanaliseres norske midler til samarbeid med land utenfor EU, mener Vigrestad. Hydro er et eksempel på at disse selskapene søker kompetanse der den finnes. For Hydro er det særdeles gode rammebetingelser i Australia og New Zealand. Det er viktig at det finnes gode bilaterale ordninger overfor slike land, sier Vigrestad.”²¹

Norge har en beliggenhet, geografi, bosettings- og næringsstruktur som er veldig ulik hva som er vanlig nede på kontinentet. Regner vi med havområdene vi rår over, blir ulikheten enda tydeligere. Med våre enorme områder, lille befolkning og rike naturressurser, er det naturlig at vårt næringsliv er råvarebasert. Like naturlig er det at EU ut fra sine forutsetninger har en annen næringsstruktur. Det er derfor grunn til å tro at man innenfor EU vil ha et annet fokus så vel når det gjelder næringslivsforskning som samfunnsforskning.

Ved deltakelse i EUs forskningsprogrammer, blir vi underlagt EUs prioriteringer av hva det er interessant å forske på. Vi risikerer dermed å bruke deler av våre begrensede forskningsmidler til å forske på ting som har større relevans for EU enn for Norge. I den grad det kreves nasjonal medvirkning, bindes også forskningsinstitusjonenes frie forskningsmidler opp i dette systemet. Norges bidrag til EUs rammeprogrammer viser sterk økning, jfr. tabellen nedenfor.

År	2005	2006	2007	2008	2010	2011
Millioner kroner	532.7	743.9	657.7	999.5	1235.8	1136.6

Kilde: Utenriksdepartementet 2012 (tall for 2009 er ikke oppgitt).

Samtidig som Norges bidrag til EUs rammeprogrammer har økt, og i følge Kunnskapsdepartementet vil fortsette å øke i de kommende år²², kommer en minkende andel av midlene Norge betaler inn til EUs forskningsprogrammer norske forskere til gode. Tecnopolis Group har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet gjennomført en evaluering av Norges tilknytning til EUs forskningsprogrammer, og i deres rapport av 1. mars i år²³ bekreftes dette:

“Norway’s financial contribution to the Framework Programmes is growing faster than the financial returns that Norwegian participants have managed to secure, leaving a gap between the monetary value of the contributions to the EU versus the funding received in Norway.”

²¹ Dagens Næringsliv 28. januar 2008.

²² Kunnskapsdepartementets nettside 26.03.2012: Norges tilknytning til EU-forskningen.

²³ <http://www.regjeringen.no/upload/KD/Vedlegg/Forskning/rapporter/EU-forskningENG.pdf>

I Europautredningen kommenteres denne problemstillingen på følgende måte:

”Generelt har returandelen til Norge ligget noe under innbetalingene. I det 6. ramme-programmet var denne returandelen på 84 prosent, eller 77 prosent om man regner med administrasjonsutgiftene knyttet til deltakelsen.”²⁴

Ved årsskiftet 2010/2011 var vi over halvveis i EUs 7. rammeprogram. At Norge da bare fikk halvparten av de innskutte midlene tilbake til norsk forskning gjennom prosjekter, problematiseres ikke i Europautredningen.

Vel så viktig som den økonomiske siden, er at vår begrensede forskningskapasitet og hjernekraft settes inn på felter som er prioritert ut fra EUs behov, ikke ut fra våre behov og nasjonale prioriteringer. En innvending i så måte er at EUs forskningsprogrammer i så stor grad er innrettet mot næringslivsforskning, mens humaniora er nedprioritert.

I Norge har vi en forskrift om offentlige innkjøp som bygger på EU-direktiv 2004/18. Som så ofte ellers er vi ”flinkeste gutten i klassen” ved at vi ikke benytter oss av unntaksbestemmelsene fra anbudsprinsippet ved offentlig innkjøp av forskning. Instituttssjef Lasse Fridstrøm ved Transportøkonomisk institutt skriver blant annet følgende i en kronikk i Dagens Næringsliv:

”Offentlige kjøp er regulert gjennom forskriften om offentlige anskaffelser. Der heter det imidlertid at ”Forskriften får ikke anvendelse på [...] forsknings- og utviklingstjenester, når oppdragsgiver ikke fullt ut betaler for tjenesten eller den ikke fullt ut tilfaller oppdragsgiver til bruk i hans virksomhet”. Kjøp av forskning som rapporteres åpent i vitenskapelige tidsskrift og/eller andre allment tilgjengelige fora eller publikasjoner, er etter denne ordlyden unntatt fra kravet om anbud. Det samme gjelder forskning der den utførende institusjon selv bidrar til å finansiere prosjektet og/eller beholder opphavs- og eiendomsretten.

En helt tilsvarende unntaksbestemmelse finnes i EU-direktiv 2004/18, som den norske forskriften er tuftet på. Men den tolkning bestemmelsen gis i Norge, er helt forskjellig fra den praksis som gjelder i Danmark, Sverige og andre EU-land. Følgen er at norske forskningsmiljø pådrar seg store handicap sammenlignet med våre nordiske og europeiske samarbeidspartnere og konkurrenter.

Mens man i Danmark og Sverige utnytter unntaket til å bygge opp store og livskraftige forskningssentra med stabil, langsiktig ressurstilgang, opplever vi at man i Norge ser bort fra hele unntaket.”²⁵

Fridstrøms poeng er at den uforutsigbarhet som ligger i overdreven bruk av anbud innenfor forskningen, skaper usikre stillinger og hindrer oppbyggingen av robuste og kompetente forskningsmiljøer. Artikkelen viser også at vi heller ikke utnytter det handlingsrommet som tross alt ligger i EØS-avtalen.

Norges tilknytning til EU-forskningen ligger i dag under den frivillige delen av EØS-avtalen. I den ovennevnte rapporten fra TecnoPolis Group listes det opp ulike scenarier for tilknytning til EU-forskningen. Ett av alternativene er å gjøre også denne delen av EØS-avtalen obligatorisk. Både ut fra en demokratisk synsvinkel og ut fra at forskningen skal ha en fri stilling, må dette avvises.

Når det gjelder studentutveksling og annet samarbeid om høyere utdanning, er dette noe som eksisterte lenge før EØS-avtalen ble inngått. I den grad EØS-avtalen har bidratt til å øke dette samarbeidet, er det positivt. Det er viktig at studenter skaffer seg utdanning i andre land, ikke

²⁴ NOU 2012:2, side 776.

²⁵ Dagens Næringsliv 25. juni 2009.

bare av faglige grunner, men også fordi de lærer vertslandets språk og kultur og skaffer seg kontakter som kan komme til nytte senere i yrkeslivet.

For tiden går det ikke særlig godt økonomisk i EU, mens andre land både har større vekst og framtidig vekstpotensial. Eksempelvis kan de såkalte BRICS-landene²⁶ være minst like interessante som vertsnasjoner for norske utenlandsstudenter. Ensidig fokus på samarbeid med EU kan bremse en slik utvikling.

Nederland krever i dag at utlendinger som skal ha stipend til å studere i andre land, må ha bodd i Nederland i minst tre av de siste seks årene. Men generaladvokaten i EU mener at et slikt krav er en uforholdsmessig stor hindring for fri flyt av arbeidskraft.²⁷

Blir dette slått fast av EU-domstolen, kan EU ut fra EØS-avtalens krav om likebehandling presse Lånekassen til å gi lån og stipend til studenter fra EU-land som verken bor eller studerer i Norge. I ytterste konsekvens kan den norske studiefinansieringen for utenlandsstudenter bli avvirket dersom EU påtvinger Norge en slik ordning. I så fall blir EØS-avtalen en trussel mot internasjonalisering av høyere utdanning.

²⁶ Brasil, Russland, India, Kina og Sør-Afrika

²⁷ <http://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2012-02/cp120010en.pdf>

Delkapittel 21.1 - 21.3 Mat og landbruk

Landbruk er ikke definert som en del av EØS-avtalen. Derfor er det heller ikke fri flyt av landbruksvarer mellom Norge og EU. Begge parter håndhever et aktivt grensevern mot hverandre på landbruksvarer. Likevel er det etablert avtaler mellom hvert enkelt EFTA-land, deriblant Norge, og EU for gradvis å liberalisere handelen med landbruksvarer. Dette framgår av EØS-avtalens artikkel 19.

Annethvert år skal partene gjennomgå samhandelen med landbruksvarer med sikte på en gradvis liberalisering. Artikkel 19 i EØS-avtalen kalles derfor utviklingsklausulen. Intensjonen i denne klausulen er imidlertid at ytterligere handelspolitiske liberaliseringer som blir framforhandlet, skal være fordelaktig for begge parter.

”Artikkel 19

- 1. Avtalepartene skal undersøke de vanskeligheter som måtte oppstå i handelen med landbruksvarer, og skal bestrebe seg på å finne egnede løsninger.*
- 2. Avtalepartene skal fortsette sine bestrebelsler med sikte på en gradvis liberalisering av handelen med landbruksvarer.*
- 3. For dette formål vil avtalepartene innen utgangen av 1993 og senere med to års mellomrom gjennomgå vilkårene for handelen med landbruksvarer.*
- 4. I lys av resultatene av gjennomgåelsene, innenfor rammen av dens enkeltes landbrukspolitik og under hensyntagen til resultatene av Uruguay-runden vil avtalepartene innenfor rammen av denne avtale avgjøre videre reduksjoner av enhver form for handelshindringer innen landbrukssektoren, på preferansebasis, bilateral eller multilateral basis og på gjensidig fordelaktig basis, herunder handelshindringer som følger av statlige handelsmonopoler i landbrukssektoren.”²⁸*

Artikkel 19 legger til rette for sterke preferanser i form av tollreduksjoner, tollfritak eller tollfrie kvoter på spesifikke jordbruksvarer. I tillegg til kvotene som er regulert av artikkel 19, har Norge og EU inngått en egen osteavtale med gjensidig tollfri kvote. Norge ga i tillegg en rekke ensidige tollpreferanser til EU for å få sluttført EØS-avtalen. Disse særfordelene til EU er også utvidet i senere artikkel 19-forhandlinger. Fra 2005 til 2010 har importen innenfor de ensidige norske innrømmelsene økt fra 1976 millioner til 2581 millioner kroner.²⁹

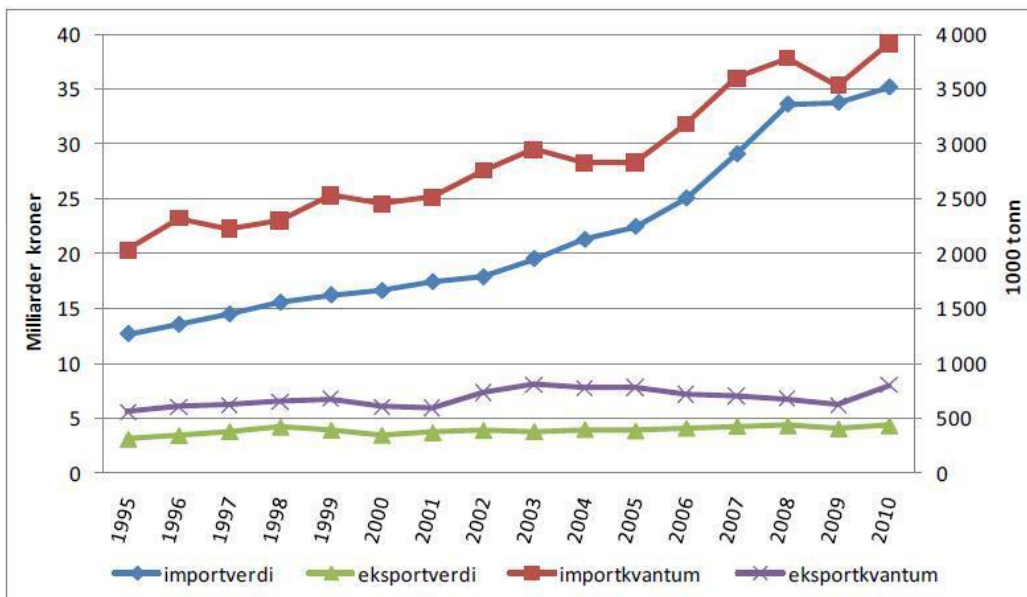
Under de siste artikkel 19-forhandlingene fikk EU økt den tollfrie ostekvoten fra 4500 til 7200 tonn, og utgjør nå 10 prosent av det norske ostemarkedet. At Norge har fått en tilsvarende stor eksportkvote, er bare en papirbestemmelse. Den norske kompensasjonen med en viss grad av realisme var en eksportkvote til EU på 400 tonn bringebær og 200 tonn potetchips. I følge EU-kommisjonen skjer nå om lag 60 prosent av EUs eksport av landbruksvarer til Norge uten toll. Den totale landbrukseksporten fra EU til Norge utgjorde i 2010 en verdi på 23 milliarder kroner.

I tiden etter at EØS-avtalen trådte i kraft, har utviklingen i handelen med landbruksvarer mellom Norge og EU vært kjennetegnet ved at den norske importen fra EU har økt sterkt både i kvantum og verdi, mens den norske eksporten av landbruksvarer har vært stabil. Det gjør at forholdstallet mellom norsk eksport og import har gått fra 1:4 i 1995 til 1:7,5 i 2010. Dette rammer kjøtt- og melkeproduksjonen hardt. Disse produksjonene er selve bærebjelken i distriktsjordbruket, og de produksjonene som skaper størst ringvirkninger innenfor foredling og tilgrensende sektorer.

²⁸ EØS-avtalens artikkel 19.

²⁹ Landbrukets utredningskontor: Rapport 7 – 2011.

Den grafiske framstillingen nedenfor viser utviklingen av den totale norske eksporten og importen av landbruksvarer. EU er den dominerende eksportøren til Norge, og vår import fra EU utgjør to tredeler av den samlede importverdien.³⁰

Kilde: SLF/SSB

I tillegg til artikkel 19 skjer landbruksvarehandelen innenfor EØS i henhold til Protokoll 3, som gjelder industrielt tilvirkede landbruksprodukter. Varer som omfattes av protokoll 3, er definert gjennom bindingslister mellom EU og Norge. For noen varer kan det benyttes toll, prisnedskrivning og eksportsubsidier for å utligne forskjellen i råvarekostnader. Denne gruppen kalles RÅK-varer³¹. For andre varer skal handelen skje uten toll og subsidier.

Endringer i landbrukspolitikken i EU har ført til betydelig fall i råvareprisene i EU-området siden RÅK-satsene ble fastsatt. For Norges del har råvareprisene vært uendret eller stigende. Dermed blir norske råvarepriser underkompensert, mens EUs råvarepriser blir overkompensert. Dette blir bekreftet i en rapport fra det svenske Jordbruksverket:

”Vid jämförelse med EUs importordning kan konstateras att den norska importordningen innehåller betydligt större preferenser i relativa termer för import från EU jämfört med de preferenser för import från Norge som finns i EUs importordning.”³²

Det finnes også eksempler på at Norge har gitt tollfritak på produkter som produseres i begge tollområder uten å be om eller få det samme fra EU. Da for eksempel Felleskjøpet prøvde å selge hundefôr til Sverige, var dette umulig grunnet tollbarrieren. Samtidig kunne EU selge tilsvarende produkter tollfritt inn i Norge.

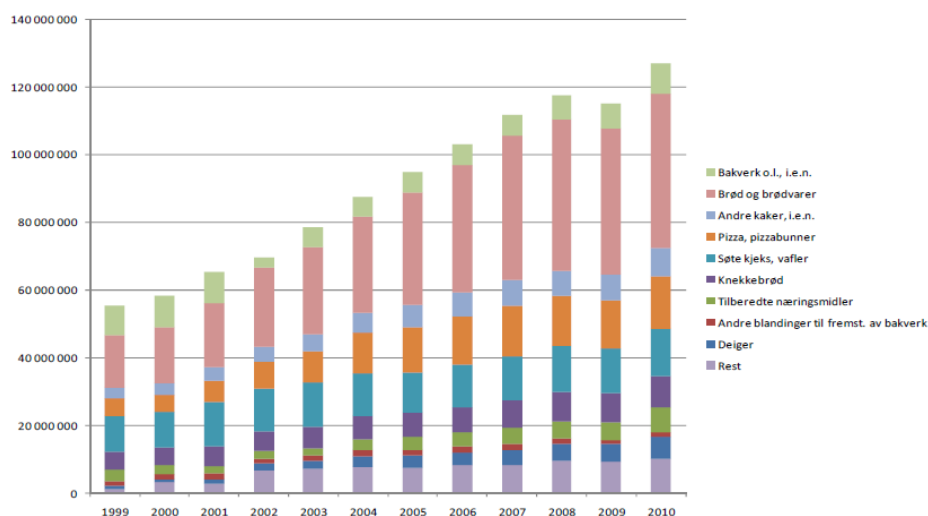
Importen av bearbejdede landbruksprodukter har økt kraftig de senere år. Den grafiske framstillingen nedenfor viser importutviklingen av cerealiaprodukter i perioden 1999 til 2010.

³⁰ Landbrukets utredningskontor: Rapport 7 – 2011.

³¹ Råvarekompensasjonsordningen (RÅK) har som formål å gi fri konkurranse på industriellet i matvareforedlingen, mens ulikheter i råvarepris er tenkt utlignet gjennom toll, prisnedskrivning og eksportsubsidier.

³² Jordbruksverket: Rapport 2011 – 10, ”Norge – Stor marknad bakom tulltopparna”, side 39.

Norsk importutvikling i volum på bakverk og lignende i perioden 1999 til 2010

Kilde: Felleskjøpet

Denne utviklingen fører ikke bare til redusert sysselsetting og inntektsmuligheter i norsk landbruk og norsk landbruksbasert næringsmiddelindustri, men også til redusert verdi av de tollpreferanser som er gitt til utviklingsland gjennom GSP³³ og MUL-systemene³⁴. De fattige landene har i utgangspunktet så mange handelsulempet at stadig reduserte tollbarrierer for EU-landene er ødeleggende for utviklingslandenes muligheter for eksport av landbruksprodukter til det norske markedet.

Europautredningen framhever det positive i at det norske landbruket har fått tilgang til arbeidskraft fra EU gjennom EØS-avtalen. For det første startet denne importen av sesongarbeidere fra Polen og Baltikum lenge før disse landene ble EU-medlemmer og slik en del av det felles arbeidsmarkedet i EU/EØS. I tillegg har norske myndigheter alltid hatt muligheten til å liberalisere importen av arbeidskraft. Som en følge av EØS-avtalens preferanser for EU-borgere er det tvert imot blitt vanskelig å få tillatelse til å ansette russere i Finnmark, det være seg innen landbruk, fiskeindustri eller annen virksomhet.

Grensekontrollen med mat og dyr ble opprinnelig holdt utenfor EØS-avtalen. I 1998 ble EØS-avtalen utvidet med veterinæravtalen. Den innebar at Norge måtte fjerne den veterinære grensekontrollen av levende dyr, kjøtt, fisk og meieriprodukter fra andre EU/EØS-land. Dermed var matvarene prisgitt kontrollen i andre land, og man kunne ikke sette importerte husdyr i karantene. Avtalen gikk på tvers av veterinærstanden og helsemyndighetene som fryktet mer smittespredning.

Barrieren for smittespredning ble flyttet fra riksgrensen til fjøsdøra, og bøndene ble pålagt å bygge smittesluser og oppfordret til restriksjoner på fjøsbesøk. Samtidig ble det bygd opp et stort apparat til å håndtere den store mengden direktiver og forordninger på matsektoren som skulle etterleves og håndheves. Regelverket for mattrygghet og veterinære saker utgjør nå 40 prosent av EØS-rettsaktene og 90 prosent av Mattilsynets regelverk. Noe av regelverket er uproblematisk, mens andre deler er lite tilpasset norske forhold. Dette fører til et unødige omfattende kontrollregime og medfølgende byråkrati og kostnader.

³³ Generelle systemer for tollpreferanser (GSP) gir tollettelser til de aller fleste utviklingsland.

³⁴ Minst utviklede land (MUL) er en gruppe på i alt 48 land, fastsatt av FN, som kan eksportere tollfritt til Norge. Fra norsk side er 0-tollgruppen utvidet med ytterligere 14 land.

Delkapittel 21.4 Fisk

Fiskerinæringen er en av Norges aller viktigste næringer, og i store deler av landet den viktigste næringen. I et historisk perspektiv har fisk vært vårt viktigste eksportprodukt, og selv om verdien av olje- og gasseksporten for tiden er større, taler mye for at utnyttelse av ressursene i havet igjen kan bli Norges viktigste næring. Behovet for å beholde nasjonal kontroll over disse ressursene var da også avgjørende for at det norske folket sa nei til medlemskap i EF i 1972 og til EU i 1994.

Europautredningen påpeker at fiskeri og havbruk er et felt der Norge både er innenfor og utenfor EU. Norge er heldigvis ikke med i EUs felles fiskeripolitikk, og har selv ansvaret for egen fiskeriforvaltning og fiskeriforhandlinger med andre land. Men flere av de generelle reglene i EØS-avtalen får likevel direkte eller indirekte betydning for den norske fiskerisektoren. Blant annet berører avtalen eierstrukturen i næringen, hvem som kan eie fiskefartøyer, foredlings- og oppdrettsanlegg. EU griper også inn i omsetningssystemet, bemanningsreglene, leveringsstedene for fisk og overfor produksjons- og transportvilkårene.

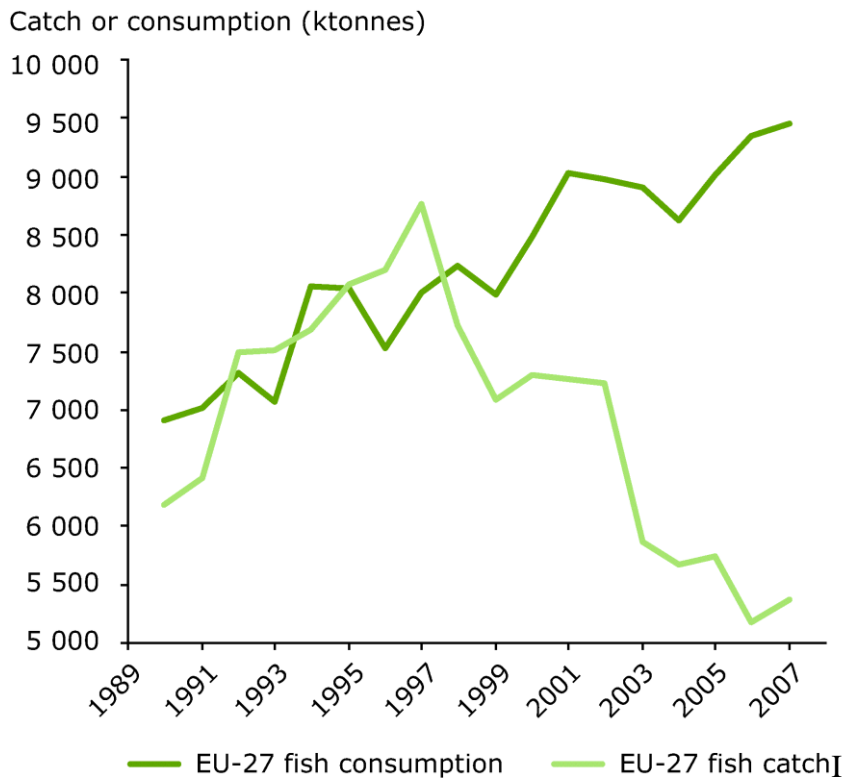
Gjennom EØS-avtalens protokoll 9 fastsettes tollsatsene på handel med fisk mellom EU og Norge, samt reglene for antidumping, landingsrett, transitt og omsetningsordningene. EUs prinsipp om fri flyt av kapital, samt det at retten til etablering og investering skal være lik for norske selskaper og EU-selskaper, gjør at det er fri adgang for EU-selskaper til å kjøpe seg inn i norsk fiskeindustri. Norge kan heller ikke gi driftstilskudd til fiskemottak eller foredlingsbedrifter utover de rammer som EU godkjenner.

Fisk og fiskeprodukter kan ikke eksporteres tollfritt til EU. Europautredningen avdramatiserer imidlertid langt på vei betydningen av tollbelastningen. Dette er bra, selv om utredningen ikke gjør noe forsøk på å kvantifisere hvor stor del av tollpreferansene som skyldes EØS og hvor stor del som skyldes tollfrie perioder og andre avtaler.

Tollpreferansene på fisk som Norge fikk i EØS-avtalen, måtte betales med økte fiskekvoter til EU. Etter østutvidelsen av EU har Norge fått noen toll-lettelser som kompensasjon for at det ble innført toll på fiskesalget til land der vi tidligere hadde tollfrihet. Dette var en kompensasjon EU var pliktig å gi i henhold til WTO-avtalens regler. Likevel aksepterte Norge å betale store summer til sosial og økonomisk utvikling i de nye EU-landene.

EU har gjennom sin feilslåtte felles fiskeripolitikk (CFP) fisket ned sine fiskebestander og i tillegg ødelagt livsgrunnet for mange kystsamfunn langs Afrikas kyster. Fra 1997 har det vært et drastisk fall i EUs egne fiskefangster samtidig som konsumet av fisk har økt. Den grafiske framstillingen nedenfor viser utviklingen fra 1990 til 2007.³⁵

³⁵ <http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/figures/comparison-of-total-eu-fish>

EU har altså hatt behov for stadig større fiskeimport. I slike situasjoner der det er selgers marked, tilsier både økonomisk teori og praktisk erfaring at storparten av tollen blir belastet kjøper og ikke selger. Toll-lettelsene som Norge fikk i 1994 har derfor mindre verdi i dag. Tilsvarende har de ekstra fiskekvotene EU fikk, fått økt verdi. I tillegg kommer at det ikke finnes noen empirisk sammenheng mellom tollsatsene og hvordan salget i et marked utvikler seg. Dette slås fast i en forskningsrapport fra Fiskerihøgskolen i Tromsø i 2011.³⁶

I tillegg til de fiskekvotene EU har fått gjennom EØS-avtalen, inngås det årlig avtaler mellom Norge og EU om kvotestørrelse og kvotefordeling når det gjelder fellesbestander i Nordsjøen. I den forbindelse har Norge ofte byttet bort torskekvoter utenfor Nord-Norge mot kvoter på makrell og annen industrifisk i sør. Dette har nok vært gunstig både for EU og for ringnotflåten på Vestlandet, men neppe for fiskere og lokalsamfunn på kysten av Nord-Norge.

Før EØS-avtalen ble inngått hadde Norge gjennom sjøgrenseloven et generelt landingsforbud for utenlandske fartøyer. I EØS-forhandlingene ønsket EF fri transitt gjennom Norge for fiskefangster. Resultatet ble fri adgang til havnene og rett til å levere fangster gjennom det norske omsetningssystemet.³⁷ I forbindelse med EUs østutvidelse ble det nye forhandlinger som omtalt tidligere. I disse forhandlingene gikk norske myndigheter med på å gi fiskefartøyer fra EU rett til fri transitt gjennom Norge for fisk som ble landet i norske havner.

Dette var i strid med råfiskloven som hadde krav om all fisk som ble landet i Norge skulle omsettes via godkjente salgslag, uavhengig av om fartøyet var norsk eller utenlandsk. Opphevelsen av omsetningspåbudet var en klar svekkelse av de norske fiskerisalgslagene og deres ressurskontroll. Likeså ble råstofftilgangen til norsk foredlingsindustri svekket. Men EU fikk det endelig slik de ville.

³⁶ Peter Ørebech: EØS, fisken, tollene og alternativene (Tromsø 2011).

³⁷ EØS-avtalens Protokoll 9, artikkel 5.

Denne endringen gikk ikke bare ut over råstofftilgangen til norsk fiskeforedlingsindustri, også konkurranseevnen ble svekket som en følge av at EU kunne foredle fisken i land med mye lavere lønnsnivå. De norske fiskekjøperne kunne bare kompensere dette med lavere pris til fiskerne. Resultatet ble frysehoteller for norsk fisk og salg på auksjon. Dette betydde slutten for mange fiskeforedlingsbedrifter.

EUs forbud mot bruk av trematerialer i produksjonslokaler for fisk, enda det er bevist at tre i motsetning til plast og betong har en bakteriedrepende effekt, førte til en drastisk reduksjon av antall fiskemottak. Dette skapte problemer for sjarkflåten som er avhengig av daglige leveranser. For noen fiskere ble alternativene enten å flytte til et mer sentralt sted eller å slutte som fisker.

Det er forsøkt å finne løsninger, men ettersom driftsstøtte til fiskeforedling i distriktene ikke er tillatt i henhold til EUs konkurranseregler, er det noen steder opprettet fisketransportruter som kjører fisken inn til sentra der den blir foredlet. Dette skaper imidlertid ikke mange arbeidsplasser i distriktene.

Denne utviklingen ville nok ha funnet sted også uten EØS-avtalen, men trolig kunne den ha skjedd over lengre tid med større muligheter for lokal tilpasning. De norske myndighetene ville også hatt et større spekter av virkemidler som kunne brukes – om viljen var til stede.

Europautredningen fokuserer på utenlandsk arbeidskraft i fiskeindustrien. Dette er imidlertid ikke noe nytt. Allerede i 1966 skrev Ottar Brox om de finske fiskeriarbeiderne i Finnmark.³⁸ Senere har tamilske flyktninger vært viktige medarbeidere i fiskeindustrien i vårt nordligste fylke. Etter at tamilene flyttet sørover, har fiskerinæringen i Finnmark forsøkt å få dem erstattet med godt kvalifiserte russere som gjerne vil arbeide i fiskeindustrien i fylket.

Til tross for fagre løfter fra sentrale politikere, har dette vist seg svært vanskelig, ettersom EU-borgere skal ha forrang framfor tredjelands arbeidere. Fiskeindustrien i Finnmark må derfor dokumentere at ingen fra EU vil ha jobben før russere kan innvilges oppholds- og arbeidstillatelse. De forsøkene som er gjort på dette, har mest av alt avlet byråkrati og frustrasjon blant dem som trenger den kvalifiserte arbeidskraften som nærmest står i kø i Boris Gleb.³⁹

Så når Europautredningen påpeker at andelen av utenlandske arbeidstakere i fiskeriindustrien er lavere i Nord-Norge enn i Sør-Norge, er en viktig grunn til dette at russerne stenges ute av EØS-avtalens regelverk og stivbent byråkrati.

Siden Norge undertegnet EØS-avtalen, har det skjedd store strukturendringer i fiskeflåten. Fiskekvoter er de facto blitt handelsvare, og det har oppstått tvil om fiskeressursene fortsatt er befolkningens felleseie eller om de er blitt privatisert – til tross for at lover og forskrifter stort sett har vært uendret.⁴⁰ Disse endringene er bare i mindre grad en følge av EØS, men snarere en konsekvens av at EUs fri flyt-ideologi har fått gjennomsyre det norske samfunnet etter inngåelsen av EØS-avtalen.

³⁸ Ottar Brox: Hva skjer i Nord-Norge? En studie i norsk utkantpolitikk. (1966)

³⁹ http://www.nrk.no/kanal/nrk_sapmi/1.7991619

⁴⁰ Torbjørn Trondsen og Peter Ørebech: Rettsøkonomi for fornybare ressurser. (Universitetsforlaget 2012)

Kapittel 22 Grensekontroll, politisamarbeid og innvandring

I mars 2001 ble Norge med i Schengen-området og ble forpliktet av samme regelverk som øvrige Schengen-land. Dette gjelder Schengen-regelverket om grensekontroll, visumsamarbeid, politi- og rettslig samarbeid. Ved passering av den ytre Schengen-grensen skal alle kontrolleres ved både inn- og utreise. Dette innebærer som et minimum kontroll av reisedokumenter, herunder visum.

Norge fikk dermed to Schengen-grenser, en intern og en ekstern. Den interne grensen er den mellom Fastlands-Norge og Svalbard. Svalbard kunne ikke bli med i Schengen-området fordi Svalbard-traktaten stiller strenge krav til likebehandling av signatarmaktene. Lenge lot Norge som om denne grensen ikke eksisterte. Men i oktober 2008 bestemte Justisdepartementet at Schengen-kontrollen skulle håndheves også på denne grensen. Dette skapte sjokkbølger i Utenriksdepartementet hvor man er opptatt av norsk suverenitet på Svalbard.

”Dette kom helt overraskende på Utenriksdepartementet, sier polarrådgiver Karsten Klepsvik. Vårt utgangspunkt er at Svalbard er en del av kongeriket Norge, og i utgangspunktet er det ikke ønskelig med pass på reiser innad i Norge, sier han. Utenriksdepartementet er svært opptatt av at det skal markeres at Svalbard er norsk område.”⁴¹

Den eksterne Schengen-grensen på landjorda er identisk med grensen der NATO og Warszawa-pakten stod mot hverandre. Men for lederne i Schengen-samarbeidet var ikke det grensevernet vi hadde under den kalde krigen godt nok. Norge har derfor brukt store summer på å styrke grensekontrollen langs den 196 kilometer lange grensen mot Russland.

I tillegg til disse grensene, er hele norskekysten å betrakte som yttergrense for Schengen-området. Dermed ble havnemyndighetene over hele landet pålagt å gjerde inn enhver havn der det var den minste sjanse for at et skip i utenriksfart kunne komme til å anløpe.

Selv om både Norge og Finland er Schengen-medlemmer, håndheves regelverket mye strengere av norske myndigheter enn av finske, noe som framgår av sitatet nedenfor som er hentet fra barentsobserver.com.

“Both Finland and Norway are Schengen-members and by that in theory have to follow the same rules. The daily practice is however considerable different. It is easier for Russian citizens to obtain a visa to Finland compared with Norway. Finland requires neither an invitation nor a hotel booking. It is possible to get a multiple entry visa to Finland valid for six months without having any previous visa history either to Finland or any other Schengen member state. When the first six-month multiple entry visa expires, most applicants get a new one-year valid multiple entry visa. In some cases people even obtain visas valid for more than one year.”⁴²

Dette skaper ikke bare problemer for en normalisering av trafikken over den norsk-russiske grensen, men er også et hinder for næringsutviklingen i Finnmark og i Nord-Norge for øvrig.

Da norsk tiltredelse til Schengen-avtalen skulle selges inn i befolkningen, ble det å slippe å vise pass ved Svinesund og det å kunne reise passfritt i hele Schengen-området solgt inn som en gladnyhet. En av dem som så at åpne grenser ville måtte medføre kompenserende tiltak i form av andre typer kontroll, var daværende direktør i Datatilsynet, Georg Apenes. Han skrev i en kronikk i Dagens Næringsliv blant annet følgende:

⁴¹ http://www.nrk.no/nyheter/distrikt/troms_og_finnmark/1.6274971

⁴² <http://www.barentsobserver.com/index.php?id=5005047&xxforcedir=1&noredir=1>

”Problemstillingen kan derfor fortone seg slik: Vi kan antakelig ikke velge mellom kontroll og ikke kontroll – alternativene består snarere av åpen, innrømmet og formålsspesifisert kontroll med kontrollerbare kontrollører på den ene siden, og skjult – i praksis anonym kontroll – på den annen. Litt heft – eller endog bare trusselen om litt heft – ved passering av nasjonale grenser i Europa, er antakelig å foretrekke fremfor andre måter å registrere bevegelsene til folk på reisefot.”⁴³

Og avbøtende tiltak ble det, for Schengen-samarbeidet førte til en femte frihet i det indre markedet: Fri flyt av kriminalitet. Det ble derfor innført skjulte kontrollsystemer (SIS⁴⁴, SIRENE⁴⁵, VIS⁴⁶, SIS II⁴⁷ osv.). Innføringen av datalagringsdirektivet kan også sees på som et avbøtende tiltak for bortfallet av grensekontroll.

Når grensene er åpne, beveger både reelle asylsøkere og lykkejegere seg fritt mellom land innenfor Schengen-området. Siden vi ikke kan foreta noen sortering på grensen, er en inhuman flyktningepolitikk den muligheten som benyttes for å avskrekke folk fra å komme til Norge. Dermed kaster vi ut asylsøkerbarn som er født her i landet og aldri har visst av noe annet fedreland enn Norge.

⁴³ Georg Apenes: Svinesund-paralysen. Dagens Næringsliv 11. mars 1995.

⁴⁴ Schengen Information System (SIS) er en felles database for innsamling, lagring og utveksling av informasjon om personer og gjenstander av interesse. Intensjonen med systemet er at det skal brukes i forbindelse med saker som angår rikets sikkerhet, grensekontroll og lovhåndhevelse.

⁴⁵ Supplementary Information Request at the National Entry (SIRENE) formidler utfyllende eller tilleggsinformasjon mellom statene og samordner tiltak i forbindelse med varsler i SIS.

⁴⁶ Visa Information System (VIS) er en database som inneholder informasjon, inkludert biometriske data, om personer fra tredjeland som trenger visum for å komme inn i Schengen-området.

⁴⁷ SIS II er en videreutviklet utgave av SIS som skal tas i bruk våren 2013.

Kapittel 23 Utenriks, sikkerhet og forsvar

Etter at Norge ble selvstendig i 1905, fikk vi en bestemmelse i Grunnloven som satte strenge grenser for bruken av Forsvaret. Stortingets rolle i den forbindelse ble også presisert. Teksten, i 1814-språkdrakt og den tids snirklete skrivemåte, er gjengitt nedenfor.

”Kongen har høieste Befaling over Rigets Land- og Sømagt. Den maa ikke forøges eller formindskes, uden Storthingets Samtykke. Den maa ikke overlades i fremmede Magters Tjeneste, og ingen fremmede Magters Krigsfolk, undtagen Hjælpetropper imod fiendtlig Overfald, maa inddrages i Riget uden Storthingets Samtykke. Landeværnet og de øvrige Tropper, som ikke til Linjetropper kunne henregnes, maa aldrig, uden Storthingets Samtykke, bruges udenfor Rigets Grænser.”⁴⁸

Passusen om at rikets land- og sjømagt ikke må overlates i fremmede makters tjeneste er særlig interessant i forbindelse med den norske deltakelsen i EUs nordiske innsatsstyrke. Dette er et forhold som har vært lite framme i den offentlige debatten her i landet. Europautredningens flertall sier følgende:

”Innsetting av den nordiske innsatsstyrken kan bare skje i samsvar med folkerettens prinsipper og FN-pakten.”⁴⁹

Ut fra dette kunne man nesten tro at det dreide seg om en ”Blue Beret”- avdeling klar til tjeneste for FN. Men EU stiller ikke noe absolutt krav om FN-mandat for de operasjoner denne innsatsstyrken skal delta i. At Norge, trolig for ikke å komme i konflikt med Grunnloven, har forbeholdt seg rett til å avgjøre om man vil delta i bestemte operasjoner, er mer en formell enn reell selvbestemmelse.

Det norske styrkebidraget er fullintegrert i innsatsstyrken, så en norsk reservasjon vil få store konsekvenser for hele styrkens stridsdyktighet. I sin ytterste konsekvens vil Norge dermed ha vetorett over bruken av hele styrken, noe som neppe blir akseptert av EU. I så fall er denne reservasjonsretten illusorisk, og norsk deltakelse på kant med Grunnloven.

Europautredningen påpeker flere steder at samarbeidsformen Norge har med EU gjør at vi må gå via EUs medlemsland for å fremme våre synspunkter. Dette er ja-sidens argument om at Norge sitter på gangen. I en balansert utredning burde det da vært synliggjort at situasjonen også er omvendt i internasjonale forhandlinger. Eksempelvis har Norge under landbruksforhandlingene i WTO blitt tatt med i ”Green Room”⁵⁰-forhandlinger mens EUs største jordbruksland har sittet på gangen og vært prisgitt hva EU-kommisjonen har godtatt på deres vegne.

Det finnes også en rekke eksempler på at Norges selvstendige stilling har gjort det mulig å ha en pådriverrolle i internasjonale forhandlinger. Eksempler her er klimaforhandlingene i Johannesburg og kampen mot landminer og klasebomber.

⁴⁸ Grunnlovens § 25.

⁴⁹ NOU 2012:2, side 736.

⁵⁰ Betegnelsen ”Green Room” har sitt opphav i britisk teaterverden, og ble brukt om det rommet der skuespillerne ventet før de skulle inn på scenen. I WTO-sammenheng er ”Green Room” ikke et bestemt rom, men en prosess der delegasjonsledere prøver å finne fram til konsensus i vanskelige spørsmål. Er det oppnådd enighet i disse forhandlingene, blir plenumsmøtet stilt overfor et ultimatum. Derfor er det så viktig å være med i ”Green Room” om man skal ha håp om å påvirke forhandlingsresultatet.

Kapittel 24 Økonomiske bidrag til EU og EU-landene

I innspurten av forhandlingene om EØS-avtalen i 1992 ble EFTA-landene forpliktet til å betale direkte tilskudd og rentesubsidier til en verdi av om lag 650 millioner ECU/euro til økonomisk og sosial utjevning i Europa. Midlene skulle gå til Hellas, Spania, Portugal, Irland og Nord-Irland. Bidragsforpliktelsen var tidsbegrenset fra 1994 til 1998. Det samlede norske bidrag var på om lag 926 millioner kroner.

EFTA-landene la til grunn at ordningen skulle opphøre etter fem år. EU krevde imidlertid at den skulle fortsette. Etter at EU blokkerte deler av EØS-samarbeidet, godtok EFTA/EØS-landene at ordningen skulle videreføres. For perioden 1999 til 2003 var de norske forpliktelsene på 996 millioner kroner.⁵¹

Etter østutvidelsen reiste EU krav om betydelig økning av bidragene fra Norge, Island og Liechtenstein. Det ble krevd at det økonomiske bidraget fra EFTA/EØS-landene ble gjort permanent og økt til samme nivå som medlemslandenes bidrag til sosial og økonomisk utjevning gjennom EUs strukturfond. Resultatet av forhandlingene ble at Norge måtte betale 10,2 milliarder kroner i perioden 2004 til 2009. Dette var mer enn en tidobling av støttebeløpet i foregående femårsperiode. For perioden 2010 til 2014 er Norges bidrag økt ytterligere til 13,9 milliarder kroner.⁵²

Europautredningens flertall foreslår at Norge skal gå inn for å gjøre ordningen med støtte til sosial og økonomisk utjevning permanent.⁵³ Dette forslaget bør avvises av flere grunner:

- En permanent ordning vil svekke Norges forhandlingsposisjon overfor EU.
- Dersom ordningen gjøres permanent, blir den uberoende av et reelt behov for utjevning, og får preg av betaling for markedsadgang, noe som må avvises på prinsipielt grunnlag.
- En permanent ordning vil over tid gi Norge mindre innflytelse over hvilke tiltak som blir tilgodesett.
- Et annet prinsipielt spørsmål er om det er riktig på sikt å bruke store beløp på sosial og økonomisk utjevning innenfor EU-området når det er flere land i Europa og mange land i resten av verden som har større behov for vår solidaritet enn EU-landene.

Men bidragene til sosial og økonomisk utjevning er ikke de eneste som følger av EØS- og Schengen-samarbeidet. Nedenfor er listet opp Norges årlige totale bruttobidrag. Et ikke kvantifisert beløp kommer tilbake i form av norsk deltakelse i EU-programmer.

⁵¹ <http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dok/regpubl/stprp/20032004/stprp-nr-3-2003-2004-/6.html?id=208533>

⁵² http://www.eu-norge.org/Norges_forhold_til_EU/Norges-okonomiske-bidrag-til-EOS-samarbeidet/

⁵³ NOU 2012:2, side 787.

Formål	Årlige norske bidrag
Bidrag til sosial og økonomisk utjevning	2.800.000.000 kr.
Deltakelse i EU-programmer og byråer	1.670.000.000 kr.
Bidrag til Schengen-samarbeidet	3.700.000 kr.
Bidrag til EUs grensekontrollbyrå Frontex	15.000.000 kr.
Bidrag til Schengen Information System	1.500.000 kr.
SIS II og Visa Information System	4.700.000 kr.
Eurodac	240.000 kr.
EUs yttergrensefond	63.000.000 kr.
SUM	4.558.140.000 kr.

Kilde: Den norske EU-delegasjonens nettside

4,6 milliarder kroner i årlig kostnad til samarbeidet med EU er et stort beløp. Men Europautredningen viser at dette er langt mindre enn hva sammenlignbare land i EU må ut med i medlemskontingent. Dette kommenteres på følgende måte:

”Dersom Norge hadde vært medlem av EU, ville bruttoubetalingene vært betydelig høyere, mens nettobalansen ville vært avhengig av i hvilken grad Norge ville ha nyttiggjort seg ulike støtteordninger.”⁵⁴

I dag må man ha en nærmest religiøs tro på EU som system dersom man fortsatt er tilhenger av norsk EU-medlemskap. Selv om ikke norsk EU-medlemskap for tiden står på agendaen for noe parti, er det likevel greit å få slått fast at EØS-avtalen, med alle sine skavanker og problemer, tross alt ikke er ”et EU-medlemskap uten stemmerett” slik ja-siden ofte hevder.

⁵⁴ NOU 2012:2, side 784.

Kapittel 28 Veien videre

Europautredningens flertall foreslår et helhetlig rammeverk for alle avtalene ("EØS, Schengen, de andre justisavtalene, avtalene om sikkerhets- og forsvarspolitikk, Interreg og andre programmer m.m.") med en felles institusjonell ramme, for eksempel gjennom en utvidet EØS-avtale.⁵⁵

EØS-avtalen har ført til så store problemer og uheldige utviklingstrekk i Norge siden 1994, hvorav noen er synliggjort i denne høringsuttalelsen, at en utvidet EØS-avtale må avvises fullstendig. EØS-avtalens dynamiske karakter, der Norge godtar direktiver, forordninger og domstolsavgjørelser som omdefinierer EU-lovverket på løpende bånd, skaper stadig økende problemer, også på områder der EØS-avtalen aldri var tenkt å gjelde.

Det Norge trenger er derfor ingen EØS+, men en mellomstatlig avtale med EU, der avtaleteksten er bindende, uavhengig av EU-domstolens forsøk på omdefinering av innholdet slik det skjer innenfor EØS. Dessverre fikk ikke Sejersted-utvalget i oppdrag å utrede alternativer til EØS. Dette er imidlertid gjort av prosjektet "Alternativer til dagens EØS-avtale". Prosjektet la fram sin alternativrapport nå i mars. Vi vil be om at både Europautredningen og alternativrapporten legges til grunn for den stortingsmeldingen som er bebudet om Norges avtaler med EU.

Stortingsmeldingen bør også drøfte om norsk deltakelse i EUs nordiske innsatsstyrke er forenlig med bestemmelsene i Grunnlovens § 25 av de grunner vi har redegjort for i kommentarene til kapittel 23.

Europautredningen viser hvor tett Norge etter hvert er blitt knyttet til EU. Det er derfor på tide også å drøfte om ikke grensen for hva som i henhold til Grunnlovens § 93⁵⁶ kan kalles suverenitetsavgivelse "paa et saglig begrænset Omraade", nå er overskredet. Troms Nei til EU mener denne grensen er overskredet, og at dette må få konsekvenser – ikke gjennom endring av Grunnloven, men gjennom endring av Norges forhold til EU.

⁵⁵ NOU 2012:2, side 870.

⁵⁶ Grunnlovens § 93: "For at sikre den internationale Fred og Sikkerhed eller fremme international Retsorden og Samarbejde kan Stortinget med tre Fjerdedeles Flertal samtykke i, at en international Sammenslutning som Norge er tilsluttet eller slutter sig til, paa et saglig begrænset Omraade, skal kunne udøve Beføielser der efter denne Grundlov ellers tilligge Statens Myndigheder, dog ikke Beføielse til at forandre denne Grundlov. Naar Stortinget skal give sit Samtykke, bør, som ved Behandling af Grundlovsforslag, mindst to Trediedele af dets Medlemmer være tilstede. Bestemmelserne i denne Paragraf gjælde ikke ved Deltagelse i en international Sammenslutning, hvis Beslutninger har alene rent folkeretslig Virkning for Norge."